

intézett június 6-i levelében is, melyben emlékeztette a német vezetőt a klessheimi kastélyban tett ígéretére, miszerint fenntartják Magyarország szuverenitását, és „megfelelő” kormány létrehozása után visszavonják a megszálló erőket.⁴ Sztójajt a Hitlerrel való találkozásra elkíserte Vörös János vezérkari főnök. Bár a találkozás rövid és formális volt, a Führer világosan leszögezte: nem hajlandó visszarendelni a német erőket, amíg a zsidókérdést teljesen meg nem oldják Magyarországon.⁵

Horthy talán a Führer álláspontjára való reagálásként kezdte átgon-
dolni a zsidókérdés kezelésével kapcsolatos magatartását. Ekkorra már kétségkívül tökéletesen és pontosan tájékozódott a zsidóellenes hadjárat realitásainak valamennyi dimenziójáról (lásd a 23. fejezetet). Sok jelentés volt a birtokában a zsidókkal szemben foganatosított rendszabályokról, köztük a gettósítás, a koncentráció és a deportálás folyamatáról, valamint a magyar hatóságok tevékeny részvételéről. E jelentések egy része a Zsidó Tanácstól származott. Köztük volt egy 1944. május 25-i keltezésű memorandum, mely megdöbbentő részleteket tartalmazott az ország északkeleti részein lebonyolított műveletekről. Hangsúlyozta, hogy a zsidókkal szemben Magyarországon bevezetett intézkedések messze tútesznek szigorúságuk, végrehajtásuk módja és gyorsasága tekintetében a más európai országok zsidó közösségeivel szemben alkalmazottakon.⁶ Horthy nyilván közvetve erre a memorandumra utalt, amikor június elején leiratot intézett Sztójajhoz, ebben közölte azon kívánságát, hogy a zsidók bizonyos kategóriáit, köztük a kiterteket és a nemzetgazdaság számára hasznos szakembereket (mérnököket, orvosokat és technikusokat) mentesítsék a zsidóellenes intézkedések alól. A miniszterelnöknek írt levelében Horthy nyilvánvalóan igyekezett igazolni a megszállás óta tanúsított magatartását, és tagadni mindennemű felelősséget a zsidóellenes kampányért. Emlékeztette Sztójajt, hogy a zsidókérdést a magyar elképzelésekkel és érdekekkel ellentétes módon kezelték, és hogy „legújabb információi szerint” a magyar zsidók ellen bevezetett intézkedések túltettek még a Németországban foganatosítottakon is, végrehajtásuk kegyetlen és embertelen módját beleértve. Mindamelllett, bár követelte a zsidók bizonyos kategóriáinak mentesítését, Baky leváltását és azt, hogy Endre kezéből vegyék ki a zsidóügyek intézését, mégsem volt hajlandó arra kérni Sztójajt, hogy szorgalmazza, s ő maga sem rendelte el a deportálások felfüggesztését.⁷ A nagyszabású deportálásokról még majdnem egy hónapig folytatódott. Veessenmayer tudomást szerzett Horthy Sztójajhoz intézett leveléről, mint ahogy az gyakorlatilag minden más dologgal kapcsolatban is megtörtént. A német követ nem járt messze az igazságtól, amikor arról tájékoztatta külügyminisztériumát, hogy Horthyt valószínűleg az a szándék vezeti, hogy teljes egészében a kormányra hárítsa a zsi-